

ANNALS OF GASTRONOMY AND TOURISM STUDIES

ISSN: 3023-7823

Journal homepage: www.agats.org

Received: 16.07.2024

Accepted: 14.08.2024

Annals of Gastronomy and Tourism Studies, 2024, 1(2), 36-43

Araştırma Makalesi (Research Article)

OTEL ÇALIŞANLARININ GERİ DÖNÜŞÜME YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARI: KAZAKİSTAN ÖRNEĞİ (ATTITUDES AND BEHAVIOURS OF HOTEL EMPLOYEES TOWARDS RECYCLING: THE CASE OF KAZAKHSTAN)

Veysel YILMAZ^{1*} (orcid.org/ 0000-0001-5147-5047)

Zarina BAIKHASSYNOVA² (orcid.org/ 0009-0005-2071-9201)

¹Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Fakültesi, İstatistik Bölümü, Eskişehir, Türkiye

²Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Eskişehir, Türkiye

Özet

Günümüz dünyasının en önemli konularından biri sürdürülebilirliktir. Dünyanın birçok gelişmiş ülkesinde de çevrenin yüksek düzeyde korunmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunan işletmelere bazı işaretlemelerle katkı sağlanmaktadır. Bu işaretlemeler ile birlikte sürdürülebilirlik konusunda hassasiyeti olan tüketicilerin ilgili işletmeleri tercih etmesi teşvik edilmektedir. Turizm sektöründe de aynı işaretlemeler yeşil yıldız, mavi bayraklı plaj ya da eko etiket üzerinden yapılmaktadır. Bu sayede de turistler ilgili turizm işletmelerini veya destinasyonları tercih ederken işletmelerin çevre odaklı politikalarından haberdar olmaktadır. Bu araştırmada da sürdürülebilirliğin önemli alt başlıklarından biri olan geri dönüşüm üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırma kapsamında Kazakistan'da faaliyet gösteren otel işletmelerinin yiyecek-içecek departmanı çalışanlarının geri dönüşüme yönelik tutum ve davranışları incelenmiştir. Araştırma kapsamında 214 katılımcıdan veri toplanmıştır. Araştırmanın devamında toplanan veriler kısmi en küçük kareler ile yapısal eşitlik modellemesi aracılığıyla analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda da turizm alanında karar vericilere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Geri dönüşüm, Otel Çalışanları, Kazakistan.

Abstract

One of the most important issues of today's world is sustainability. In many developed countries of the world, businesses that contribute to the protection and maintenance of the environment at a high level are contributed with some markings. With these markings, consumers who are sensitive about sustainability are encouraged to prefer related businesses. In the tourism sector, the same markings are made through green star, blue flag beach or eco-label. In this way, tourists are aware of the environment-oriented policies of the enterprises while choosing the relevant tourism enterprises or destinations. In this research, recycling, which is one of the important sub-headings of sustainability, is focused on. Within the scope of the research, the attitudes and behaviours of the food and beverage department employees of hotel businesses operating in Kazakhstan towards recycling were examined. Within the scope of the research, data were collected from 214 participants. In the continuation of the research, the collected data were analysed through partial least squares and structural equation modelling. As a result of the research, recommendations were made to decision makers in the field of tourism.

Keywords: Sustainability, Recycling, Hotel Employees, Kazakhstan.

Giriş

Günümüz toplumunda kullanılan ürünlerin birçoğu geri dönüştürülmeye ihtiyaç duyan hammaddelerden üretilmektedir. Artan dünya nüfusuna bağlı olarak bu doğal kaynakların azalması ve hatta yok olmaya yüz tutması makro bir problem olarak ifade edilmektedir. Doğada sınırlı

* Sorumlu yazar: vyilmaz@ogu.edu.tr

DOI: 10.69527/agats.2024.9

miktarlarda bulunan bu kaynakları korumak için üretimde alternatif yöntemler kullanılması gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda yapılması gerekenlerin başında da geri dönüşüm gelmektedir. Geri dönüşümden bahsederken üzerinde durulması gereken diğer kavramlar ise çöpler ve atıklardır (Çetinoğlu ve Ünlüönen, 2020). Bu çöplerin ve atıkların ortaya çıkmasına en çok neden olan sektörlerden biri de turizmdir. Oteller, restoranlar, yemek tesisleri, sokak lezzetleri üzerine faaliyet gösteren işletmeler çok fazla çöp ve atık ortaya çıkarmaktadır (Turan ve Türkay, 2024).

Turizm sektörünün paydaşları olarak da ifade edilen işletmelerin çıkardıkları gıda atıkları biyokenversiyon için de hammadde olarak kullanılmaktadır. Biyokonversiyon teknolojileri gıda endüstrisinde yüksek kaliteli, rekabetçi ürünler elde etmek ve düşük atık içerikli endüstrilerin organizasyonunda yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Çöplerin işlenmesi ve geri dönüştürülmesi çevresel koşulların iyileştirilmesine de katkı sağlamaktadır (Kök, 2021). Bu bağlamda çöp ve atıkların geri dönüşümü için en uygun yöntemin belirlenmesi ve atık üretim tesislerinin planlanması sürdürülebilir bir gelecek açısından büyük önem teşkil etmektedir. Yapılacak planlı geri dönüşüm faaliyetleri ile çevre, okyanuslar, ormanlar, topraklar ve bitki örtüleri korunacak, gıda israfının da önüne geçilecektir (Khudyakova, 2022).

Turizm sektörünün yarattığı çöpler ve atıklar da çevreyi ve insanlığın geleceğini tehdit etmektedir (Baytok vd., 2015). Otellerin ortaya çıkardığı atıklar göz önüne alındığında genellikle iki tip atık olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar da ıslak ve kuru atıklar olarak sınıflandırılmaktadır. Islak atıklar genellikle yemek ve gıda gibi organik atıklardan oluşmaktadır. Kuru atıklar ise kağıt, plastik, metal gibi geri dönüştürülebilir atıkları içermektedir (Kızıldemir ve Sandıkçı, 2014). Bu bağlamda turizm sektöründe geri dönüşüme yönelik farkındalık yaratacak çalışmalar yapmak bu araştırmanın da temel çıkış noktasını oluşturmaktadır. Geri dönüşüm ile sağlanacak faydanın hem topluma hem de çevreye faydalı olacağı aşikârdır. Bu çalışmada da otel çalışanlarının geri dönüşüme yönelik tutum ve davranışları ölçülmüştür. Bu durum hem araştırmanın önemini hem de özgün değerini oluşturmaktadır.

Literatür Taraması

Turizm sektörünü nedeniyle ortaya çıkan çöpler, atıklar ve gıda israfı sürdürülebilir geleceği tehdit etmektedir. Özellikle her şey dâhil sistem ile başlayan gıda israfının önlenmesi sektörden çok küresel bir sorundur. Bu bağlamda gıda israfının başlıca nedenlerinin tespit edilmesi, israfa neden olmayacak stok yöntemlerinin belirlenmesi, yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasında personel hatalarının minimuma indirilmesi, gıda güvenliği uygulamalarının benimsenmesi turizm sektörü için büyük bir önem arz etmektedir (Khudyakova, 2022). Bu bağlamda da araştırmanın literatür taraması başlığı altında geri dönüşüme yönelik yapılan araştırmalar derlenmiştir.

Turizm sektöründe geri dönüşüm ile ilgili öncü çalışmalardan biri Singh vd. (2014) tarafından yürütülmüştür. Çalışmada geri dönüşüm faaliyetlerinin otellerin karlılığına olan etkileri incelenmiştir. Bu bağlamda da atık denetimi yapan otellere maliyet fayda analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda literatür açısından önemli bulgular ortaya konulmuştur. Bu bulguların başında ise atık denetiminin çevresel sürdürülebilirliğe olan katkılarının yanında işletmelerin karlılığını da pozitif katkı sağlaması gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, atık denetimi ve geri dönüşüm faaliyeti yürüten otellerin hem çevreye hem de kendi gelirlerine fayda sağladığı tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde geri dönüşüm ve atık yönetiminin konaklama işletmeleri açısından önemli bir durum olduğu görülmektedir. Deste vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada da konaklama işletmelerinin yeşil yıldız kriterlerine yönelik faaliyetlerinin işletmelere fayda sağladığı ifade edilmektedir. Araştırmaya göre işletmelerin yeşil yıldız kriterlerini karşılamaya yönelik faaliyetlerinin kısa vadede maliyet yaratmasına rağmen orta ve uzun vadede işletmeye karlılık olarak döndüğü tespit edilmiştir. Diğer taraftan çevreci uygulamaları destekleyen yeşil yıldız sahibi otellerin çevre bilinci yüksek kişiler tarafından daha fazla ziyaret edilmek istendiği de bilinmektedir (Oğuz ve Yılmaz, 2019) Bunun temelinde de sürdürülebilirliğin günümüz bilinçli tüketicileri açısından önemli bir göstere olması yer almaktadır. Oğuz ve Polat (2024) tarafından yürütülen çalışmada da benzer sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırmada tüketicilerin eko anksiyete, yeşil otel bilgisi, özgecilik ve atfedilen sorumluluk algılarında yaşanan

artışların yeşil tutumlarını ve yeşil otel ziyaret niyetlerini artırdığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda tüketicilerin çevresel bilinçlerinde yaşanan artışlarla birlikte ilerleyen dönemlerde daha çok yeşil otelleri ziyaret edecekleri ortaya konmuştur. Benzer bir durum yiyecek içecek sektöründe de geçerlidir. Oğuz ve Sever (2023) tarafından yapılan araştırmada tüketicilerin çevre bilincinde yaşanan artışların yeşil mutfak tercihlerini istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü olarak etkilediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda çevresel bilinci yüksek tüketicilerin sürdürülebilir politikalar benimseyen işletmeleri tercih etme eğilimlerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

İşletmelerin sürdürülebilir politikalarının en önemlilerinden biri de geri dönüşümdür. Grazzinin vd. (2018) tarafından yapılan araştırmada bekleyiş teorisi üzerinden otel müşterilerini geri dönüşüm politikalarını bakış açıları incelenmiştir. Araştırma bulgularını çevreye yönelik mesajları bulunan işletmelerin müşteriler açısından daha olumlu algılandığı tespit edilmiştir. İşletmelerin geri dönüşüm politikalarının en önemli kazançlarından biri de enerji tasarrufudur. Salama ve Abdelsalam (2021) tarafından yürütülen araştırmada Mısır'daki otellerin atıklarını biyoenerjiye dönüştürmesinin enerji maliyetlerine olan etkileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları geri dönüşüm faaliyetlerinin işletmelerde enerji tasarrufu sağladığını ortaya koymuştur. İşletmelerin sürdürülebilir yaklaşımları tasarruf sağladığı gibi işletmelerin pazarlanmasında da katkı sağlamaktadır. Öncel ve Eker Şanlı (2023) tarafından yapılan araştırmada Bursa Mövenpick Otel'de gerçekleştirilen ekolojik ve çevreye duyarlı turizm faaliyetleri incelenmiştir. Araştırmada işletmenin geri dönüşüm ve enerji kontrolü gibi sürdürülebilirlik faaliyetlerine dikkat etmesinin pazarlanmasına ve tanıtımına katkı sağladığı tespit edilmiştir.

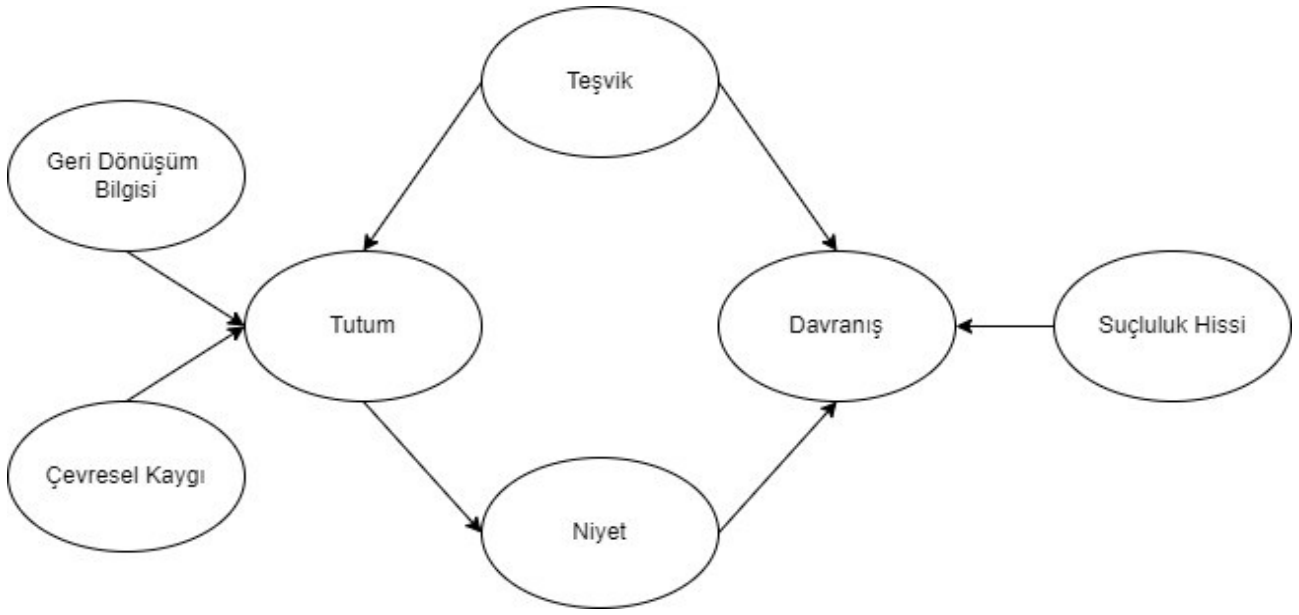
Sürdürülebilir yaklaşımları, ekolojik davranışları ve geri dönüşüm faaliyetlerini sadece tüketici açısından düşünmemek gerekmektedir. Bu davranışları yerine getirecek kişiler açısından da değerlendirme yapılması gerekmektedir. Ulykman (2023) tarafından yapılan araştırmada da bu fikir esas alınmıştır. Buradan hareketle, Kazakistan'daki otel çalışanlarının bakış açısıyla israfın önlenmesi için bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Toplam 35 kişi ile yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda otel çalışanlarının israfı önlemeye yönelik çabalarından tatmin oldukları ortaya konulmuştur. Benzer bir araştırma da Arı vd. (2023) tarafından nicel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak yürütülmüştür. Arı vd. (2023) tarafında yapılan araştırmada Planlı Davranış Teorisi'ne dayanan bir model önerilmiştir. Bu model aracılığıyla da katılımcıların gıda israfının önlenmesinde evsel atık ayırma davranışları yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak test edilmiştir. Yapılan bu araştırmada da Ulykman (2023) ve Arı vd. (2023) tarafından yapılan çalışmalar esas alınmıştır.

Yöntem

Geri dönüşüm ve atık yönetimi işletmeler için rekabet stratejileri geliştirmek ve çevresel uygulamaları hayata geçirmek açısından hayati önem taşımaktadır. Özellikle çevresel bilinci artan tüketiciler de göz önüne alındığında otel ve restoranların gıda atıklarının azaltılmasına katkıda bulunması zorunlu hale gelmektedir. Bu araştırmada da Kazakistan'da faaliyet gösteren otellerin çalışanlarının geri dönüşüme yönelik tutum ve davranışları nicel araştırma yaklaşımıyla incelenmiştir.

Araştırma Modeli ve Hipotez Gelişimi

Araştırma modelinin oluşturulmasında Arı vd. (2023) tarafından önerilen Genişletilmiş Atık Ayırma Modeli (GAAM) temel alınmıştır. Buradan hareketle geri dönüşüm bilgisi, çevresel kaygı, suçluluk hissi ve teşvik egzojen değişkenleri üzerinden tutum, niyet ve davranış endojen değişkenleri incelenmiştir. Araştırma modeli Şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Şekil 1’de araştırma modeli yer almaktadır. Buradan hareketle, aşağıda yer alan hipotezler kurulmuştur:

- H₁. Geri dönüşüm bilgisi (GDB) tutumu (TUT) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₂. Çevresel kaygı (ÇK) tutumu (TUT) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₃. Suçluluk hissi (SUÇH) davranışı (DAV) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₄. Teşvik (TEŞ) tutumu (TUT) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₅. Teşvik (TEŞ) davranışı (DAV) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₆. Tutum (TUT) niyeti (NİY) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.
- H₇. Niyet (NİY) davranışı (DAV) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde etkilemektedir.

Evren, Örneklem ve Veri Toplama Aracı

Araştırma evrenini, Kazakistan’da faaliyet gösteren otellerin çalışanları oluşturmaktadır. Evreninin tamamına ulaşmak zaman ve maliyet açısından mümkün olmadığından Kasım 2023 ile Ocak 2024 tarihleri arasında çevrimiçi anket yöntemiyle 214 katılımcıdan veri toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine yönelik ifadeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların geri dönüşüme yönelik tutum ve davranışlarını incelemeye yönelik 5’li Likert tipinde derecelendirilmiş (1=Hiçbir zaman; 5= Her zaman) ifadeler yer almaktadır. İlgili anket formu Arı vd. (2023) tarafından yapılan araştırmadan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Bulgular

Araştırma analizlerinin ilk aşamasında katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bulgular tanımlayıcı istatistikler aracılığıyla incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan otel çalışanlarının %78’i kadınlardan (167), %22’si ise erkeklerden oluşmaktadır (47). Araştırma kapsamında otel çalışanlarına yönetilen diğer bir soru ise kaç yıldır işletmede çalıştıklarıdır. Buna göre katılımcıların %57,9’u 2 yıldan az süredir (124), %23,8’i 3-5 yıl arası (51), %10,7’si 6-9 yıl arası (23), %7,5’i 10 yıldan fazla süredir (16) otelde çalışmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik incelemeler sonrasında araştırmada kullanılan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğine yönelik incelemelere geçilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach’s Alpha katsayısı 0,941 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğuna işaret etmektedir. Analizin devamında ölçüm modelinin geçerlilik ve güvenilirliğine ile ilgili incelemeler yapılmıştır.

Tablo 1. Yapı Geçerliliği ve Güvenirliği

Boyutlar	CA Değeri	CR Değeri	AVE Değeri
GDB	0,834	0,900	0,751
ÇK	0,701	0,869	0,768
SUÇH	0,866	0,917	0,787
TEŞ	0,872	0,940	0,887
TUT	0,792	0,878	0,705
NİY	0,870	0,921	0,794
DAV	0,797	0,880	0,710

Tablo 1’de araştırma modelinin CA, CR ve AVE değerleri yer almaktadır. CA ve CR değerlerinin 0,70’ten, AVE değerlerinin de 0,50’dan büyük olması ilgili şartların sağlandığı anlamında gelmektedir (Özdemir vd., 2023).

Tablo 2. Ayırt Edici Geçerlilik (Heterotrait-Monotrait Kriteri)

BOYUTLAR	GDB	ÇK	SUÇH	TEŞ	TUT	NİY	DAV
GDB							
ÇK	0,801						
SUÇH	0,651	0,673					
TEŞ	0,633	0,673	0,650				
TUT	0,725	0,663	0,767	0,810			
NİY	0,599	0,624	0,795	0,798	0,828		
DAV	0,521	0,622	0,687	0,575	0,715	0,675	

Tablo 2’de yer alan bulgular incelendiğinde ayırt edici geçerliliğin Heterotrait-Monotrait kriterine göre sağlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. Ayırt Edici Geçerlilik (Fornell-Larcker Kriteri)

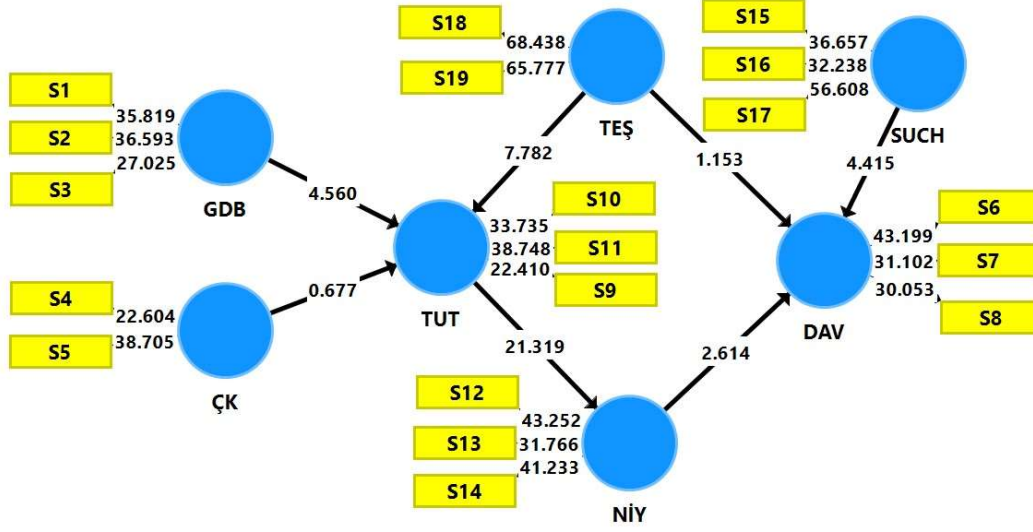
BOYUTLAR	GDB	ÇK	SUÇH	TEŞ	TUT	NİY	DAV
GDB	0,886						
ÇK	0,610	0,876					
SUÇH	0,552	0,529	0,887				
TEŞ	0,540	0,531	0,567	0,942			
TUT	0,593	0,495	0,636	0,674	0,843		
NİY	0,562	0,491	0,689	0,695	0,731	0,891	
DAV	0,426	0,469	0,578	0,479	0,568	0,562	0,843

Tablo 3’te yer alan bulgular incelendiğinde ayırt edici geçerliliğin Fornell-Larcker kriterine göre sağlandığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Model Uyumuna İlişkin Bulgular

Ölçüt	Değer
χ^2	639,465
NFI	0,759
d_ULS	0,688
d_G	0,469
SRMR	0,060

Tablo 4’te yer alan bulgular incelendiğinde modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğunu görülmüştür.

Şekil 2. En Küçük Kareler ile Yapısal Eşitlik Modellemesi Bulguları

Şekil 2’de en küçük kareler ile yapısal eşitlik modellemesi bulguları yer almaktadır. Analizin son aşamasında hipotezler değerlendirilmiştir.

Tablo 5. Hipotez Testi Bulguları

Hipotezler	Yol katsayıları	t-değerleri	p-değerleri	Karar
H ₁ . GDB → TUT	0,297	4,560	p<0,010	Desteklendi
H ₂ . ÇK → TUT	0,057	0,677	p>0,010	Desteklenmedi
H ₃ . SUÇ → DAV	0,345	4,415	p<0,010	Desteklendi
H ₄ . TEŞ → TUT	0,483	7,782	p<0,010	Desteklendi
H ₅ . TEŞ → DAV	0,113	1,153	p>0,010	Desteklenmedi
H ₆ . TUT → NİY	0,731	21,319	p<0,010	Desteklendi
H ₇ . NİY → DAV	0,246	2,614	p<0,010	Desteklendi

Tablo 5’te araştırma kapsamında kurulan hipotezlere yönelik değerlendirmeler yer almaktadır. Bulgular incelendiğinde, H₁, H₃, H₄, H₆ ve H₇ hipotezlerin desteklendiği (p<0,010), H₂ ve H₅ hipotezlerinin desteklenmediği (p>0,010) tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Günümüz toplumları için en önemli konuların başında sürdürülebilirlik gelmektedir. Tüm sektörlerin sürdürülebilirlik açısından üzerine düşen vazifeleri yerine getirmesi gerekmektedir. Turizm sektörü için de bu vazifelerin başında geri dönüşüm ve atık yönetimi gelmektedir. Atık yönetiminin yapılmaması toprak ve su kaynaklarının gereksiz yere kullanımına ve kirlenmesine neden olmaktadır. Ayrıca biyoçeşitliliğe ve tüm dünyaya da zarar vermektedir. Bu bağlamda atık yönetimi ve geri dönüşüm konularında yapılan ve yapılacak çalışmalar gelecek için büyük bir önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada da bu düşünce temel alınarak harekete geçilmiştir. Araştırma bulgularına göre, geri dönüşüm bilgisi tutum üzerinde istatistiksel olarak anlamlı (t=4,560) ve pozitif yönlü (0,297) bir hareket sağlamaktadır (p<0,010). Bu sonuç otel çalışanlarının geri dönüşüm bilgisinin artırılmasının gıda atıklarını ayırmaya, atık yönetimi faaliyetlerini yerine getirmeye ve geri dönüşüm bilinci kazanmalarına faydası olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda özellikle turizm sektöründe faaliyet gösteren insan kaynakları departmanlarına önemli roller düşmektedir. Çalışanların geri dönüşüm bilicini artıracak eğitimlerin tasarlanması ve bu eğitimlerin sürekli olarak tekrarlanması

gerekmektedir. Atık ayrıştırmaya yönelik tutumu artıran diğer bir değişkende çalışanların teşvik edilmesidir. Araştırma sonuçları teşvik edilen çalışanların ($t=7,782$) tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,010$) ve pozitif yönlü (0,297) bir artış olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda da çalışanları teşvik edici faaliyet yürüten işletmelerin atık yönetimi ve geri dönüşüm hususlarında daha fazla fayda elde edeceğine işaret etmektedir. Bunun en temel göstergesi de tutumda yaşanan artışın niyeti ($t=21,319$); niyetinde davranışı ($t=2,614$) istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü olarak etkilemesidir. Bu durumda mevcut literatürü desteklemektedir (Sibgha vd., 2014; Deste vd., 2018; Grazzinin vd., 2018; Salama ve Abdelsalam, 2021; Arı vd., 2023; Uylkman, 2023).

Çalışanların geri dönüşme yönelik bilgileri ve teşvik edilmeleri tutumlarını etkilerken, çevresel kaygılarının tutum üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür ($p>0,010$). Ayrıca çalışanların teşvik edilmesi tutum üzerinde etkili olurken davranış üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür ($p>0,010$). İlgili bulguların da literatür açısından önemli olduğu ve ileride yapılacak çalışmalarda farklı örneklemeler için incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma kapsamında davranış üzerinde etkili olduğu tespit edilen diğer bir değişkende katılımcıların suçluluk hisleridir ($t=4,415$). Buna göre suçluluk hissinde yaşanan bir birimlik artış geri dönüşüm, atık yönetimi ve atık ayrıştırma davranışını 0,35 birim artırmaktadır. Bu bulgunun da literatür açısından önemli olduğu düşünülmektedir. İleride yapılacak olan çalışmalarda suçluluk hissinin öncül bir değişken ya da düzenleyici bir değişken olarak kullanılmasının da literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ari, E., Altın, M. ve Yılmaz, V. (2023). Eysel atık ayırma davranışlarının araştırılması: genişletilmiş atık ayırma modeli. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2): 483-510.
- Baytok, A., Pelit, E., Gökçe, F. ve Gökçe, Y. (2015). Sürdürülebilirlik kapsamında termal otel işletmelerinde atık yönetimi uygulamaları: sandıklı örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 5(14):1-11.
- Çetinoğlu, D. ve Ünlüönen, K. (2020). Otel işletmelerinde gıda israfını önlemeye yönelik turuncu bayrak uygulaması üzerine bir araştırma. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(5): 318-335.
- Deste, M., Binbaşoğlu, H. ve Türk, M. (2018). Konaklama İşletmelerinde atık yönetimi ve geri dönüşüm: İnönü üniversitesi Kale Göl Otel örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2): 225-234.
- Grazzini, L., Rodrigo, P., Aiello, G. ve Viglia, G. (2018). Loss or gain? The role of message framing in hotel guests' recycling behavior. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(11), 1944-1966.
- Khudyakova, E.D. (2022). The problem of food waste management in restaurants and hotels in the Russian Federation. *Young Scientist*, 3(398): 63-65.
- Kızıldemir, Ö. ve Sandıkçı, M. (2014). Otel işletmelerinde kati atık yönetimi: ön büro departmanındaki uygulamalara yönelik bir araştırma, *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 3(2): 42:69.
- Kök, F. (2021). Organik atıkların yönetimi, geri dönüşümü ve uygulamaları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4(2): 99-108.
- Oğuz, Y.E. ve Polat, Ş. (2024). İnsanlar neden yeşil otellere gitmek ister? *Annals of Gastronomy and Tourism Studies*, 1(1): 1-12.
- Oğuz, Y.E. ve Sever, Y. (2023). Çevre bilincinin yeşil mutfak tercih niyetine etkisi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel*, 7(2): 263-280.

- Oğuz, Y.E. ve Yılmaz, V. (2019). Çevre bilincinin yeşil yıldızlı otel tercihinin etkisi: ESOGÜ Turizm Fakültesi öğrencileri örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1): 51-66.
- Özdemir, O., Özyayın, Ö. ve Yılmaz, V. (2023). Hidroelektrik santrallerin kabulüne etki eden faktörlerin araştırılması: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Erciş Meslek Yüksekokulu öğrencileri örnekleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 27(3): 447-456.
- Öncel, M. ve Eker Şanlı, G. (2023). Turizm sektöründe ekolojik yaklaşımlar ve yeşil pazarlama uygulamaları: Bursa Mövenpick Oteli. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 28(1): 207-216
- Salama, W. ve Abdelsalam, E. (2021). Impact of hotel guests' trends to recycle food waste to obtain bioenergy. *Sustainability*, 13(6): 3094.
- Singh, N., Cranage, D. ve Lee, S. (2014). Green strategies for hotels: Estimation of recycling benefits. *International Journal of Hospitality Management*, 43:13–22.
- Turan, F. ve Türkay, O. (2024). Otellerde atık gıda yönetimi: Trabzon örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2): 700-717.
- Ulykman, A. (2023). Otel işletmelerinde yönetici ve çalışan bakış açısıyla israfı önleme: Kazakistan örneği (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.